

A sentenza do procés

O 14 de outubro coñeceu a sentenza do Tribunal Supremo (TS) que resolveu o chamado xuízo do procés. Un longo procedemento que axuizaba o vicepresidente, Oriol Junqueras, e oito consellers e conselleras da Generalitat o 1-OU de 2017: Joaquim Forn, Jordi Turull, Josep Rull, Raúl Romeva, Dolors Bassa, Meritxell Borràs, Santi Vila e Carles Mundó); a entón presidenta do Parlamento, Carme Forcadell, e os entón presidentes das principais organizacións soberanistas da sociedade civil catalá: Jordi Sánchez (Assemblea Nacional Catalana) e mais Jordi Cuixart (Òmnium Cultural). Todos, agás Borràs, Mundó e Vila enfrontaron o xuízo no cárcere, como presos preventivos.

1 Son aquelas as penas? Mentres os tres acusados en liberdade foron condenados polo delito de desobediencia a 60.000 € de multa, os nove xa presos recibiron penas de 9 anos para «os Jordis» por delito de sedición –artigo 544 do Código Penal-CP-, 11 anos e 6 meses para Carme Forcadell polo mesmo delito, e entre 9 anos e medio e 13 anos aos outros presos polo delito de sedición en concurso medial co delito de malversación (o medio para cometer a sedición). A desproporcionalidade das penas é evidente. Unha agresión sexual con acceso vaxinal castigaríase con entre 6 a 8 anos de prisión, un homicidio sen agravantes cuns 10, un atraco a un Banco por unha persoa reincidente cunha pistola, de 4 a 5 anos. Por outra banda, só Tejero, Miláns del Bosch e Armada recibiron penas máis elevadas pola rebelión militar do 23-F de 1981. Mais eran moito máis curtas, xa que no CP de 1973 podíase redimir a pena polo traballo e boa conduta, e no actual CP de 1995 non. Armada só cumpríu 8 dos 30 anos aos que foi condenado e Miláns só 5 de case 27.

2 Por que os acusaron de rebelión? Usouse como argumento de gravidade para manter a prisión preventiva e inhabilitar «preventivamente» como deputados estatais a algúns dos procesados. O artigo 384 bis CP limita arbitrariamente o dereito constitucional de acceso e exercicio dos cargos públicos a procesados por delitos de rebelión e terrorismo que estean en prisión preventiva, cando só a sentenza definitiva constitúe nas democracias

avanzadas a causa de cesamento no cargo público. A acusación por rebelión, xa que logo, serviu para deturpar a vontade da cidadanía catalá nas eleccións estatais do 28-A, removendo como deputados a Junqueras, Rull, Turull, Romeva e Sánchez.

Con todo, o máis grave foi a atribución da competencia ao TS no canto do Tribunal Superior de Xustiza de Catalunya (TSJC), competente polo foro dos acusados (artigo 70.2 do Estatut). Se xulgase o TSJC, os condenados terían dereito a unha segunda instancia de revisión por vía de apelación, garantía da que agora non gozan e que constitúe un dereito fundamental da Convención Europea de Dereitos Humanos (CEDH). A competencia do TS baseouse na transcendencia constitucional estatal dos feitos xulgados, debido ás sospeitas desa suposta agresión constitucional que agora desbotou. Se non houbo fins de subversión constitucional, non hai rebelión, nin deberon seren axuizados polo TS, senón polo TSJC, co que gozarían de recurso perante o TS, que non podería condenalos se fosen absolutos.

3 E que pasa coa sedición? Non se albisca doadamente delito de sedición nos feitos do 20-S de 2017 (supostamente dirixidos a impedir un rexistro xudicial na Consellería de Economía) nin nos do 1-OU (supostamente dirixidos a impedir a orde xudicial do TSJC de suspensión do referendo). O rexistro do 20-S desenvolveuse sen violencia física. Canto á orde do TSJC respecto ao 1-OU (que non se celebrasen as votacións) esixiulle ás Policía actantes

proporcionalidade no seu cumprimento. Velaí a actuación que desenvolveron os Mossos para pechar gran número de colexios electorais. O que non era admisíbel, ao abeiro da orde xudicial do TSJC era desenvolver violencia policial para pechar colexios electorais, investigada en varios xulgados de Catalunya.

En realidade, o problema é o propio delito de sedición do art. 544 CP, só interpretado até o de agora polo TS nunha sentenza de hai 40 anos, que condenou a reclusos comúns autores de motíns nos cárceres que querían a extensión para eles da amnistía de 1978. Este delito castiga os alzamentos «públicos e tumultuarios» para impedir o cumprimento das resolucións administrativas ou xudiciais e/ou a aplicación das leis. É difícil poder redactar unha descrición de condutas máis indeterminada e interpretable, precisamente a favor da restrición de dereitos fundamentais como son o de libre expresión, reunión ou manifestación. Por iso, este delito desapareceu nos anos 60 do século pasado do CP alemán e constitúe un tipo penal estraño á comunidade xurídica europea.

4 Que implica que exista este delito no CP? A condena por sedición restrinxe substancialmente o ámbito subxectivo dos citados dereitos fundamentais no futuro.

E será aplicado, sen dúbida, fóra de Catalunya. A calquera que proteste na rúa contra despxos bancarios, atribucións da patria potestade, prisións preventivas acordadas, medidas cautelares administrativas, peches de empresas, regulacións colectivas de emprego, despedimentos disciplinarios... A listaxe pode ser moi ampla. Se unimos esta restritiva xurisprudencia do TS á «lei mordaza», imos vivir –dentro e fóra do Principat– tempos moi malos canto as liberdades públicas e dereitos fundamentais recoñecidos na CEDF.

5 Houbo de verdade malversación? O exministro de Facenda, Cristóbal Montoro, negou calquera aplicación de fondos da Generalitat ao referendo do 1-OU. Ninguén mellor ca el para sabelo, pois controlou rigorosamente todos os gastos da Administración catalá entre o 13-S de 2017 até fins de maio de 2018. O TS condenou o vicepresidente, consellers e conselleras por malversación na súa modalidade vencellada á administración desleal (artigos 432 ao 435 CP, en relación

co 252 CP), distorsionando *ad infinitum* o ámbito deste delito. Deste xeito, considéranse actos malversadores propostas de gasto nunca concretadas, axudas de custo de convidados do Diplocat ou o uso de centros cívicos e colexios na fin de semana. Mais a malversación requiría dun uso manifestamente ilegal dos cartos da Generalitat no prexuízo do seu patrimonio, non de meras dúbidas de legalidade administrativa no exercicio da administración do erario público. O resultado, pola aplicación das regras do concurso medial, é unha substancial e inxusta agravación das penas por sedición dos presos membros do Govern o 1-OU.

6 Cal é o caso de Dolors Bassa e Carme Forcadell? Dolors Bassa, consellera de Traballo, foi condenada por malversación polo uso dos colexios públicos con locais de votación.

Mais a rede de colexios públicos era responsabilidade da súa compañeira de Govern, a consellera de Educación Calara Ponsati, actualmente exiliada en Escocia. Semella que pola apertura dos cinco centros cívicos que si dependían dela non procedería a pena imposta. De calquera xeito é un sinal inequívoco da falla de atención do TS sobre non poucos elementos fácticos. Canto á presidenta do Parlament, Carme Forcadell, foi condenada sen capacidade de disposición de gasto e sen convocar referendo ningún. Só por exercer a súa función de promover e ordenar os debates nun Parlamento, como calquera outro portavoz. Este é, sen dúbida, un dos elementos da sentenza máis sensíbeis á incomprensión internacional e ao exame por vía de recurso polo Tribunal Europeo de Dereitos Humanos (TEDH).

7 É unha sentenza xurídica? En realidade, a sentenza ditouse en clave política e non xurídica. Trátase de castigar unhas persoas por traballar para lle dar voz á cidadanía catalá, quizais sen alicerce constitucional abondo, a decidir o seu futuro. Mais o delito de convocatoria dun referendo ilegal só durou no CP dous anos (2003-2005), polo que o comportamento dos presos políticos non era puníbel, agás como delito de desobediencia grave (e nunca aplicábel a «os Jordis», por suposto, que nunca foron requiridos de nada). Velaí a antixuridicidade, desproporcionalidade e intrínseca inxustiza da sentenza do procés.